

Historien om et langt og sejt træk for at finde et egnet system til synliggørelse af bibliotekets elektroniske ressourcer...

Af Birgitte Sønderkær

Hvor og hvordan finder man den rette information? Brugerne har svært ved at overskue, hvor de finder den ønskede information blandt de mange elektroniske databaser. Nogle databaser bliver benyttet meget, mens andre benyttes langt mindre end forventet. Det ville vi gøre noget ved, problemet var bare, hvordan?

Birgitte Sønderkær
Udviklingskonsulent
ASB, Biblioteket
bis@asb.dk

På ASB Biblioteket har vi 5 udviklingsgrupper, der har til opgave at fremme udviklingen inden for indsatsområder, som er formuleret således, at de direkte understøtter ASB's strategi og har betydning for, at biblioteket fortsat kan være bidragsyder til undervisning og forskning på ASB, Handelshøjskolen i Århus. I den udviklingsgruppe, hvor jeg er udviklingskonsulent, er et meget vigtigt indsatsområde at: "... styrke udviklingen af nye og eksisterende veje til synliggørelse af Bibliotekets informationsindhold i forhold til de for os relevante brugergrupper."

Erfaringer fra hverdagens vejledningsopgaver viser, at brugerne har svært ved at overskue, hvor de skal finde den ønskede information blandt et væld af elektroniske databaser. Erfaringerne understøttes også af brugerundersøgelser, senest af DEFF projektet "Lånernes forventninger og krav til det hybride bibliotek", hvor vi deltager sammen med Statsbiblioteket, Syddansk Universitetsbibliotek og Det Kongelige Bibliotek.

Ved emnesøgning benyttes typisk 1 eller 2 favoritdatabaser og derved er der risiko for, at relevante informationer i bibliotekets øvrige databaser slet ikke kommer i spil – det vil "samsøgning" i en vis udstrækning kunne afhjælpe.

Vores udgangspunkt var derfor et meget optimistisk og måske lidt naivt idealønske om, at man skulle kunne samsøge i alle væsentlige databaser uanset databasetype, dvs. tidsskrifts-

databaser, faktadatabaser med virksomhedsoplysninger, markedsdata etc. og bibliografiske databaser.

Vi testede...

Vi lagde ud med at teste TDNets produkt Searcher-Analyzer, da vi i forvejen benytter TDNet til registrering af vores elektroniske tidsskriftsbeholdning.

I en testperiode fik vi opsat 9 databaser. Testen viste både positive og negative resultater. Searcher-Analyzer er visionært og brugervenligt, da det giver inspiration til at finde nye termer til videresøgning – men på det tidspunkt, vi testede, virkede det som om, systemet ikke var færdigudviklet. Der var problemer med bl.a. sortering og uforståelige forslag til termer for videresøgning. Desuden var databaserne af og til utilgængelige. Vi besluttede ikke at anskaffe Searcher-Analyzer, da vi fandt, at pris og kvalitet på testtidspunktet ikke harmonerede.

Herefter indså vi, at det var nødvendigt at gå mere systematisk til opgaven og at sænke ambitionsniveauet med hensyn til samsøgning. Det blev ændret til i første omgang at begrænse samsøgning til elektroniske artikeldatabaser, hvor data er struktureret på nogenlunde samme måde hos leverandørerne, og samsøgning derfor giver mere præcise søgeresultater.

Vi undersøgte markedet og valgte herefter at lave en desk research af 3 systemer:

1. Metalib (Exlibris)
2. EnCompass (Endeavor) og
3. Sirsi Singlesearch/Sirsi Rooms (Sirsi).

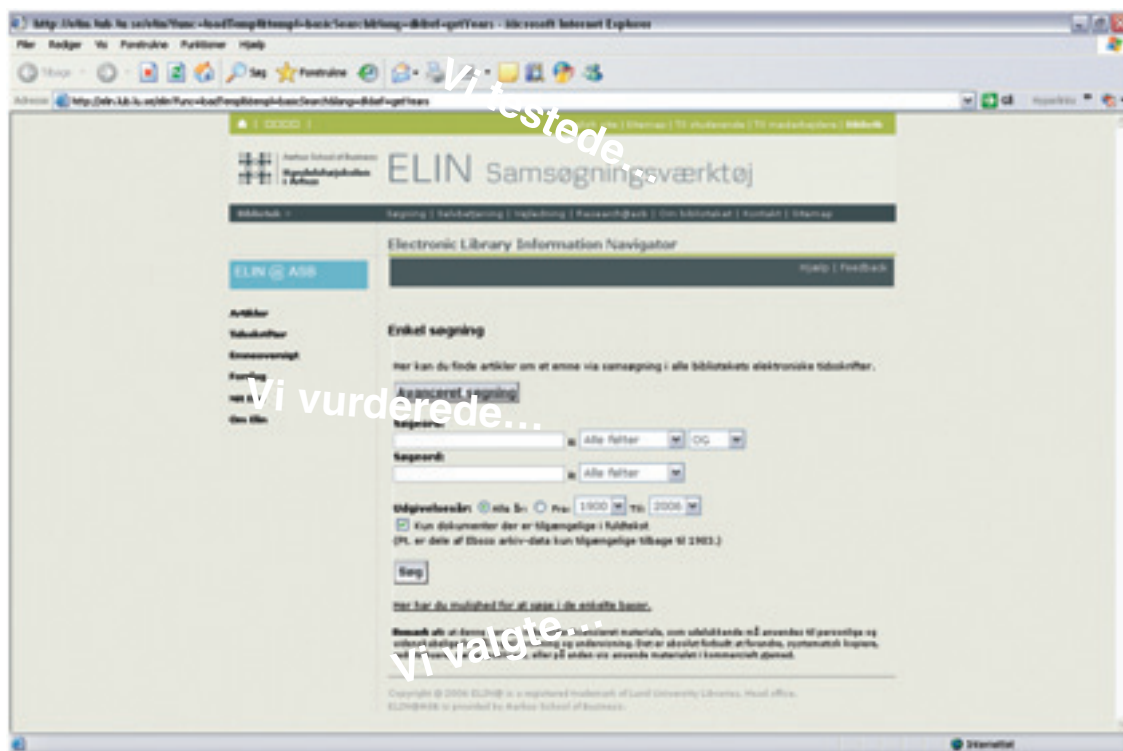
I kravspecifikationen tog vi udgangspunkt i en undersøgelse, foretaget af Yale University Library¹. Vi opstillede en lang række krav og undersøgte, hvilke krav hver enkelt leverandør kunne leve op til. Vi fik systemerne demonstreret, og kontaktede de biblioteker, der allerede havde installeret systemerne, for at høre om deres erfaringer.

Omsider var vi klædt på til at lave en indstilling om anskaffelse af et samsøgnings-system til bibliotekets ledergruppe. I indstillingen valgte vi at give følgende krav højeste prioritering:

- A Hvor mange af vore ønskede produkter kan leverandøren understøtte?
- B Pris – anskaffelsespris samt udgifter til vedligehold og oprettelse af adgang til ressourcer
- C Fleksibilitet og tidsforbrug ved vedligehold og opdatering
- D Grænseflade

Der var ikke et enkelt system, som kom ud på en klar førsteplads. I meget kort form, gengives her vores indstilling.

Erfaringer fra hverdagens vejledningsopgaver viser, at brugerne har svært ved at overskue, hvor de skal finde den ønskede information blandt et væld af elektroniske databaser.

Vi vurderede...

- A at med hensyn til antal elektroniske ressourcer, det er muligt at søge i, er Sirsi SingleSearch det bedste valg.
- B at systemerne er dyre at anskaffe selv efter forhandling af nedslag i pris og at der i priserne for årlig vedligehold, oprettelse af nye ressourcer og installation er så små forskelle, at det ikke kan være af afgørende betydning for en beslutning.
- C at administrationsmodulet i Encompass her har et lille plus i forhold til de to øvrige.
- D at alle 3 systemer leverer en enkel og flot grænseflade hvor layout kan tilpasses med logo og bibliotekets farver.

Vi valgte...

Beslutningen blev at vælge Metalib ud fra økonomiske betragtninger, da systemet er anskaffet, som en del af en Exlibris pakke (Aleph, SFX og Metalib).

Vi kontaktede Fujitsu og sendte efterfølgende en liste over ønskede ressourcer, en liste med spørgsmål samt en mock-up, der viste, hvordan vi gerne ville præsentere ressourcerne på hjemmesiden. Vores ønskeliste bestod af 12 ressourcer (tidsskriftpakker), men vi havde i forvejen fået oplyst, at 2 af dem ikke kunne opsættes til søgning.

For at kunne foretage søgning, skal der dannes Quicksets. Der kan max. indgå 10 ressourcer i et Quickset, hvis svartiderne skal holdes på et rimeligt niveau så det kunne tilsyneladende passe med vores ressourceliste. Det forberedende arbejde til opsætningen blev foretaget af Fujitsu. Baserne findes i en Knowledge Base med plug-ins. Der er tre muligheder for adgang til baserne: 'z39', 'external link' (html/xml) eller 'søg-link'. Det viste sig, at Metalib kun kan søge i databaser,

hvor plug-ins er z39 eller 'external links'. De databaser, som har configurationen 'søg-link' i Knowledge basen, kan ikke opsættes til søgning, hvis man ved søgning forstår, at resultatet af søgninger vises i en samlet liste. Der var kun 3 af vore ønskede ressourcer, der kunne leve op til ovennævnte definition af søgning. Fujitsu er opmærksom på, at det er meget u hensigtsmæssigt, at hits fra 'søg-link' baserne ligger hver for sig og mindst to klik væk fra selve resultatlisten. Der arbejdes på en forbedring i en kommende release i 2006.

I udviklingsgruppen bredte der sig nu en følelse af usikkerhed. Var vi for kritiske? Var vi gået i gang for tidligt i forhold til systemernes udvikling? Hvordan kom vi videre herfra? Vi var dog stadig overbeviste om værdien af et søgningsværktøj, som kan imødekomme brugernes ønsker her og nu, så vi smøgede ærmerne op påny ...

På den igen...

På Lunds Universitetsbibliotek havde vi tidligere fået demonstreret en 1. version af ELIN, som de selv har udviklet. Vi havde hørt, at en 2. version ville blive lanceret i sommeren 2005, så vi kontaktede Lund og fik et prøvepassword, så vi kunne teste.

Vi havde lært meget af de to tidligere test, og det hjalp os nu i bedømmelsen af systemets muligheder og begrænsninger. I ELIN hostes metadata fra leverandørernes tidsskriftsposter lokalt. Der søges kun i disse data (dvs. bibliografiske data + abstracts) og der linkes til fuldtæst. Det begrænser naturligvis søgningen i forhold til systemer, hvor der foretages on-the-fly-søgninger hos leverandørerne. Til gengæld er svartiderne meget korte og systemet kører meget stabilt. Efter den interne testpe-

riode åbnede vi for brugerne i oktober 2005 i en testperiode året ud. Vi gjorde opmærksom på de begrænsede søgemuligheder i ELIN, idet vi linker til direkte søgning i de individuelle baser fra søgesiden. I vores formidling lagde vi vægt på, at ELIN er et godt sted at starte for den uerfarne bruger.

Ud over søgning i artikler benytter vi nu også ELIN som alfabetisk indgang til vore tidsskrifter. Vi har udvidet A-Z listen over elektroniske titler med link til vore trykte tidsskrifter, så vi nu rent faktisk har én samlet indgang til alle bibliotekets tidsskrifter. I ELIN abonnementet er inkluderet moduler til opsætning af portal for databaser og til søgning i e-bøger. Disse to funktioner har vi endnu ikke taget i anvendelse på nuværende tidspunkt.

Endelig...

Og hvad med brugerne? Ja, de har taget virkelig godt imod ELIN. Vi har derfor besluttet at forlænge abonnementet foreløbig i 2006. Det udelukker selvfølgelig ikke, at vi holder øje med udviklingen for på sigt at finde den helt ideelle, langsigtede og visionære løsning.

I udviklingsgruppen, der har testet de nævnte systemer og stået for implementering af ELIN indgår:

Bibliotekar Anna Mette Morthorst
Bibliotekar Henrik Tvermoes Jensen
Bibliotekar, cand.scient.bibl. Lise Arnfred
Webmaster, cand.mag. Tine Bagger Christiansen

¹ MetaLib and Encompass for Ressource Access Comparison. Yale University Library. Final Report, 1 June 2004. Gruppen, der arbejder med problematikken, hedder IAC Metadata Committee og findes på: www.library.yale.edu/cataloging/metadata/IACmetadata.html. Rapporten var tilgængelig på nettet, som draft udgave (april 2005), men er nu slettet.